

TO STIFTELSER I GIMLINGE

HUGO LÜTZOWS HOSPITAL OG
LØVSTRØMS MINDE

AF

Johs. T. Christensen.

 Forsommeren 1932 laa endnu ved Gimlinge Kirkes østlige Kirkegaardsmur en gammel straatækket og hvidkalket Egebindingsværks Bygning. Ovengavlene var efter gammel Skik skraa og straatækkede helt ned til Bjælkelaget, hvis store Bjælkehoveder med Trænegler stak frem under Sidernes Straatag. Og den ene Gavl stod helt op mod Kirkegaardsmuren.

Bygningens Inddeling var, som da Huset for henvend halvtredje Aarhundrede siden rejstes. Der var midt paa hver Side en Indgangsdør — delt paa tværs i to Halvdøre — og indenfor Døren en lille Gang, strækkende sig hen til den store, aabne Skorsten, som midt i var delt ved en Mur, saaledes at Husets Beboere paa Nordsiden kunde koge i den ene Halvdel af Skorstenen og de paa Sydsiden i den anden. Fra hver Gang førte en Dør til højre og en til venstre, og indenfor hver Dør var en Stue med to Fag Vinduer. Naar Huset, der trods sin høje Alder havde omtrent lige saa rette Linjer som

et nyt, ved Sommertide var nykalket, og Præstegaardshavens høje Træers Skyggestrejff legede over Grønpletten og Haven udenfor og henad de hvide Vægge, gjorde den tarvelige Bygning et hyggeligt Indtryk, og ingen vilde tænke, at den var synderligt ældre end adskillige andre gamle Huse i Byen.

Lützows Hospital.

Fra dens Halvdøre kunde man se ud over smukke, velholdte Haver og Gaarde og Huse af mere moderne Tilsnit, og sammenlignet hermed var Boligen ringe, men var den nu kun et beskeden Mindte om henfarne Tider, har der dog været en Tid, da den var en Pryd for Landsbyen. Dens første Beboere kunde se ud over en Rundby med lave og lerklinede Bøndergaarde og Huse, skæve og forkrøblede Boliger for Datidens Bondestand. Kun Kirken stod der stor og mægtig, kaldende, som nu, med Chr. d. 4.s Klokker. Det store

ved Stenrækker tredelte Gadekær laa omme midt i Byen og afspejlede de nærmeste Boliger. Fr. d. 4.s Rytterdistriktsskole var endnu ikke bygget. Hospitalet, der klyngede sig op ad Kirkegaardsmuren som gamle Menneskers sidste Stoppested paa Vejen til de dødes Have, var bestemt til at se mange Slægter. Saa sent som i Forsommeren 1932 kunde man se en enlig gammel Kvinde sidde paa Bænken ved dets Væg og se ned over Landsbygaden. Det var den sidste Beboer i dette Hus, hvor saa mange gamle fattige gennem Tiderne havde fundet Husly, og hvis Bilæggerovn og Tællepraasen havde varmet og lyst over Lergulvet, det tarvelige Bohave og Alkovens Forhæng.

Den lille Sti over Græsskraaningens op til Huset og til Kirkegaardslaagen er traadt fast af mangt et mødigt Fjed. Slægt efter Slægt har set flittige gamle Koner gaa ind ad Husdøren med Uld, de havde hentet omkring i Gaardene, eller ud med Garnet, de havde tilberedt ved at karte og spinde. Og venlige Bud fra Hjemmene i Byen har bragt syge Hospitalslemmer Forfriskning og Trøsteord. Mangen gammel Mand og Kvinde, som ikke mere kunde se eller høre ret godt eller færdes, har med Armene hvilende paa nederste Halvdør lyttet til Kirkeklokkens Aftenslag eller med svage Øjne spejdet efter de søndagsklædte Folk, der ad Stien forbi den søndre Dør gik til Kirke.

Huset har fra dets Oprettelse været benyttet som Fribolig til ældre, trængende Mennesker, der i Reglen tillige nød Almisse, som al Tid bestod i Naturalier og for et halvt Aarhundrede siden var: Et 10 Pd.s Rugbrød hver 14. Dag og hvert Sommerkvartal 6—8

Pd. Smør, i Vinterkvartalerne 6—8 Pd. Flæsk. Endvidere 1 Skp. Byggryn, 1 Skp. Malt og 1 Rigsdaler.

Huset benyttedes efter dets Bestemmelse lige til Nedrivningen og til Grundens Inddragelse til en Udvidelse af Kirkegaarden. Denne Udvidelse er nu, efter at Kirken fra at høre under Gyldenholm Gods i 1932 er blevet selvejende med en Kirkeformue paa ca. 50,000 Kr., paabegyndt, og Kirkegaardsmuren om Ydersiderne af det indlemmede Areal er opført af store tilhugne Kampesten fra Gdr. Alfred Bendtsens Kampestensgaard i Vollerup, som nedbrændte i Efteraaret 1933.

Stifteren af Hospitalet var Meklenborgeren *Hugo Lützw*. Han fødtes i 1617 paa Dømits Fæstning, men kom i en ung Alder til Danmark, hvor han gjorde Tjeneste hos Dronning Sophia og senere hos Chr. d. 4. og efterfølgende Konger. I 1655 belønnede Frederik d. 3. ham med Antvorskov og Korsør Len, og senere udnævnte han ham til Etatsraad og Amtmand over de fra ca. 1660 eksisterende Antvorskov, Korsør og Ringsted Amter med Antvorskov Slot som Embedsbolig. Blandt andet Jordegods ejede han i Gimlinge Sogn den lille Herregaard Vollerupgaard eller Voldrup, som var oprettet allerede i den tidligere Middelalder og i det 15. Aarhundrede havde huset en af Dronning Margrethes Stormænd, Peder Nielsen Present, der gjorde meget for Gimlinge gamle Kirkes Udvidelse og Udsmykning med Kalkmalerier. Gaarden, der var beliggende i Sognets nordvestlige Hjørne ved Engdraget langs Lindes Aa, er senere bleven udstykket i tre Ejendomme, som er fælles om Navnet Vollerupgaarde. Den første Udskiftning skete ved, at man foruden at dele Jorden delte Bygningerne

mellem to Ejere ved at opføre en Længe skraas over Gaarden, saaledes at hver fik sin trekantede Gaardsplads. En Model af disse Bygninger er af Gdr. H. A. Christiansen, Vollerupgaarde, skænket til Sorø Amts historiske Museum*).

Hugo Lützow, der fra sin Embedstid paa Antvorskov er nævnt som Befolkningens gode Hjælper under Svenskekrigens Hærgninger, købte paa sine gamle Dage Gimlinge Kirke og byggede Hospitalet. Han ligger jordet i Gimlinge Kirkes Sakristi ved Siden af sine to Hustruer. En 4 Alen lang og 3 Alen bred Gravsten i Gulvet bærer de tre bortgængnes Navne, og en i Væggen indmuret Gravsten har denne Inskription:

Her hviler velborne Hugo Lützow, fordm Kongl. Maje. Befalingsmand over Anderskov, Korsør og Ringsted Amp-ter, fød paa Dømits Fæstning i Meklenborg 1. Marts 1617. Med Troskab haver hand tjent Drotning Sophia, Kong Christian den IV, Kong Frederik III til deres Dødedag og Kong Christian V til sin Dødedag. Udi hans første Ægteskab med Velborne Frue Ide Rosencrants, som varede X Aar, haver Gud givet hannem V Sønner og en Datter. I det andet med velborne Frue Karen Juul til Lundsgaard, som varede XVI, en Søn og en Datter. Omsider kjed af Verdens Uro, Møje og Ubestandighed haver hand tilhandlet sig denne Kirke til sig og sine tvende Hustruers Hvilested. Med Glæde er han skilt fra dette timelige for at nyde

*) Det var ikke noget ualmindeligt, at Gaarde i ældre Tid deltes paa lignende Maade. Som et Eksempel kan nævnes, at da en Nabogaard, hvis største Parcel nu tilhører Gdr. Emil Busk Andersen, Sørbymagle, i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede blev delt i to Ejendomme, deltes ogsaa Bygningerne ved, at der midt over Gaarden rejstes en lav Længe og Halmbod.

Glæden i Evigheden XXI Mart. 1693 i sin Alders LXXVI og Amptsbestillings XXXVI Aar.

Glæd dig, Læsere, i Gud her i Verden, saa glæder Gud dig hisset i Himmelen.

Historien melder intet om, hvorfor Udlændingen med det store Navn og den smukke Løbebane som sidste Hvilested valgte den fredelige Landsbykirke fjærnt fra Hjemmet. Og der er heller ikke fra Hugo Lützows Tid opbevaret nogen Fundats for det af ham stiftede Hospital, som i den nyere Tid sorterede under Sogneforstanderskab og Sogneraad. En smuk Lysekroner med Inskription, som fremdeles hænger i Kirkens Korbue, er skænket af hans Søn Friedrich Lützow, der har faaet den som Arv, og Kronen har altsaa tidligere prydet Antvorskov Slots Sale. Den bærer en saalydende Inskription:

Anno 1694 Den 5. Marti Er denne Lyse Crone givet til Gimlinge Kirke af Kirkens Patron Højedle og Vel Borne Friedrich Lützow Romerske Kejserske Mayestæts velbestaltede Obrist Lieutenant ved det Kejserske Artigleri udi den langvarige Krig imod Tyrken da hannem den efter hans salige Hrr. Faders Død arveligen tilfaldt.

I Hospitalet boede i første Halvdel af det 18. Aarhundrede en gammel Degn, *Lars Nielsen*. Før sin Død testamenterede han det en lille Sum, der i 1742, da Provst i V. Flakkebjerg Herred Holger Olivarius og Sognepræst i Gimlinge Jens Pedersen Hviid fik oprettet en Fundats, beløb sig til 54 Rigsdaler. Summen er senere vokset til 150 Kr. Den bestyres af Sognepræsten, og dens Renter uddeles hvert Aar i tre Portioner til værdige trængende.

Hugo Lützows gamle Hospital er jævnet med Jorden, men det har faaet en smuk Afløser i et dejligt Hjem, som under Navnet „Løvstrøms Minde“ er rejst i Byens sydøstlige Udkant nord for Gimlinge-Kathrineholmvejen.

Det er en stilfuld Villa med to 2-Værelses Lejligheder med Køkken, Spisekammer, Vaskerum og

„Løvstrøms Minde“.

andre Bekvemmeligheder, stiftet efter testamentarisk Bestemmelse i afdøde Andenlærer *Løvstrøms* Testamente.

I Legatbestemmelserne, der er dateret 1926, hedder det, at der skal hensættes en Kapital paa 15000 Kr. urørlig, indtil der er tilstrækkelige Midler til, med Fradrag af 3000 Kr., at købe Grund og bygge et Hus med to Lejligheder til to hæderlige og værdige enlige Mænd eller Kvinder eller til to Ægtepar, fortrinsvis Personer, som har gaaet i Skole hos Løv-

strøm, eller som Løvstrøm er kommen i Berøring med. Den ene Lejlighed skal al Tid kunne stilles til Raadighed for en Sygeplejerske, som paa Grund af Alder eller Svagelighed har maattet nedlægge sit Arbejde i Sognet, og i saa Tilfælde er det den sidst indflyttede, der med lovligt Varsel skal flytte ud. Huset, der er en selvejende Stiftelse med Navnet „Løvstrøms Minde“, kan ingen Sinde behæftes med Pantegæld. Renterne af de 3000 Kr., som ikke anvendes til Husets Opførelse, skal bruges til nødvendige Reparationer og Skatter, og, hvis der bliver Penge til Rest herfra, til en Julegave til Husets Beboere. Legatet bestyres af Sognepræsten som Formand, Læreren i Gimlinge og Sognefogeden. Hvis en af disse ikke ønsker at sidde i Bestyrelsen, udnævnes en anden af Amtmanden, og er det Sognepræsten, bestemmer Amtmanden tillige, hvem der skal være Formand.

Den første Bestyrelse var Sognepræst Dan Holger Olsen, Lærer Johannes Essendrop, Gimlinge, og Sognefoged Rasmus Hansen, Gimlinge.

I Foraaret 1933 købte Bestyrelsen 1280 □-Alen Jord for 80 Øre □-Alen af Gdr. Kristian Jensen, Gimlinge, og efter Tegning af Arkitekt, Branddirektør Knudsen-Pedersen, Slagelse, opførtes Bygningen for ca. 11000 Kr., hvorefter de foreskrevne 3000 Kr. var i Behold.

Huset stod færdigt i Efteraaret 1933, og dets første Beboere blev Karen Christiansen, Enke efter Gdr. Christen Christiansen, Vollerup, og det gamle Ægtepar Husmand Hans Jensen og Hustru, Gimlinge. Sidstnævnte var en af Løvstrøms ældste Elever.

Andenlærer Løvstrøm, der kan betegnes som en Læreroriginal, var i 45 Aar knyttet til Gimlinge Skole.

Her skal gives et lille Tidsbillede fra Sognet i det 19. Aarhundrede og en Omtale af denne Sognets trofaste Andenlærer og Ven, som har efterladt sig det smukke Minde.

* * *

I 1867 og 68 holdt en ny Tid sit Indtog i Gimlinge Sogns Skole- og Kirkeliv.

I Kirken havde til da den myndige Præst, Kirke-ejer og Formand for Sogneforstanderskabet *Christen Schou Quistgaard* ført Sceptret, om man tør bruge et saa verdsligt Udtryk i denne Forbindelse. Det var en Mand, der elskede sin Kirke, blandt andet fordi den var hans Ejendom og Arvegods, som ikke maatte vanrøgttes. Hans Forkyndelsesform og Tænke-maade var ogsaa, for en Del, Arvegods, nemlig fra Rationalismens Glanstider. Han var en yderst konservativ Mand af gammel Skole. Han regnede alle lige højt, Storbonden, Husmanden, Indsidderen. De stod for ham som et. De var Almuen. Han var den strængt retfærdige Godsejer med Kirke- og Jordegods, fedt Præstekald og et stort Hus, hvor han samlede Egnens Godsejere og Honoratiores. Intet Bondekøretøj vovede sig ind paa den store, herskabelige Gaards Stenbro. Det var i de Tider, da det, for at bruge en ældre Mands Udtryk herom, var selvfølgeligt, at Bonden skulde slaa Næsen i Sten for Præsten. Og ingen vovede at tiltale ham uden at staa med Hatten i Haanden. Kom man til Kirke, samledes man i stilfærdigt samtalende Klynger udenfor Kirkedøren, og naar „vor Far“ skred forbi,

hilste man ærbødigt, hvorefter man i passende Afstand fulgte ind i Kirken og satte sig paa de for hver By bestemte Pladser, Kvinderne til Venstre og Mændene til Højre, og fulgte med i Salmesangen og Præstens forstandige Moralprædiken, iflg. en forlængst afdød Kirkegængers Udsagn tildels bygget paa det lange Kapitel i Balles Lærebog om et stakkels syndigt Menneskes Pligter overfor Gud, sig selv og sin Næste.

Pastor Quistgaard efterlod Gimlinge Sogn et Legat paa 1000 Kr., hvis Renter hvert Aar uddeles i 4 Portioner til værdige trængende i Gimlinge Sogn. Legatet bestyres af Sognepræsten og to af Menigheden valgte Bestyrelsesmedlemmer.

I den store, smukke Rytterdistriktsskole paa en Skraaning foran Gadekæret præsiderede Degnen, den gamle Lærer *Christen Pedersen*, med sit Katheder, sin Rebtamp og den tykke Lærebog, som fordredes lært udenad, men som ogsaa brugtes som Udgangspunkt for gode, fornuftige Leveregler. For ikke at gøre Pligterne hos Balle alt for svære forklarede han, fortalte vor Hjemmelsmand, der havde gaaet i Skole hos ham, at Drukkenskab ingenlunde var det samme som at tage sig en Rus ved et Gilde eller anden festlig Lejlighed. Men den, som pimpepe stadigvæk, hjemme eller paa Kroen, havde man Lov til at kalde en Drukkenbold. Naar man vilde fornøje sig i Dans ved Gilder, maatte man ikke, naar man var varm, udsætte sig for Vindues-træk — og andre reelle Leveregler. Regning blev lært til Grundighed efter Cramers Regnebog og de fire Species i benævnte Tal var Slutstenen paa Uddannelsen. Saadan og saadan skulde man bære sig

ad for at naa det rigtige Facit, og der var intet ørkesløst Tidsspilde med at studere hvorfor. Christen Pedersen var en fredsommelig og afholdt Mand, der — i al Ordentlighed — holdt af et godt Gildelag og et Slag Kort med Bønderne. Men han forstod ogsaa at faa det, han lærte Børnene, til at sidde godt fast.

Saadan saa det ud i Gimlinge Skole og Kirke, da den ny Tid holdt sit Indtog — eller maaske rettere, da Overgangstiden mellem gammelt og nyt indledeedes.

I 1867 blev Pastor *Winther* kaldet til Gimlinge Sogne kald. Han var en meget veltalende Prædikant, som hurtigt samlede fuld Kirke om Søndagen, idet Folk strømmede til saavel fra Gimlinge som fra omliggende Sogne. Snart begyndte Bondekøretøjerne at rumle ind paa Præstegaardens Stenbro og søge Staldplads i Præstegaardens Stalde. Det blev paa-staaet, at den unge, ildfulde Prædikant havde faaet det fede Kald for at virke som Modvægt mod de „Udskejelser“, der havde givet sig Udtryk i Fri-menighedsbevægelsen i Høve. I politisk Henseende var Pastor — senere Provst — *Winther* renlivet Estrupper og var i Provisorieaarene en ivrig Agitator for Højre.

I sit første Aar i Gimlinge fik han i Førstelærer *Mørch* en tro politisk Meningsfælle, og som *Winthers* Forkyndelse fyldte Kirken, fyldte *Mørchs* varme Kristendomsforkyndelse, der var ham en Hjertesag, og dygtige Kundskabsmeddelelse Skolen med nyt Liv og ny Former. Præst og Degn var i deres Ger-ning Indvarslere af en ny Tid, og de var i deres Færden i Sognet ogsaa ny Typer, særlig Præsten.

Præstegaarden var en Proprietærgaard, og Skolekaldet med sin fede Skolelod til 2 Heste, sin Karl og Pige, sit Smaaredsel og andre Goder var heller ikke ringe. Ved Gilder hos Bønderne kom Præst og Degn i flotte Køretøjer og deltog med Liv og Lyst i Selskabeligheden. Præstemadammen og Degnekonen — senere Præstefruen og Degnemadammen,

Carl Julius Løvstrøm
som ung.

senere igen Præstens og Lærerens Fruer — var de førende i Selskabet. Saadan havde det for Resten ogsaa været forhen, men for Quistgaards Vedkommende med et stærkere Præg af aristokratisk Nedladdenhed end hos Winther.

Ind i Selskabslivet, som den Gang udfoldede sig med store Gilder med Spisning, Dans og Kortspil, men ogsaa med mange alvorlige Samtaler af kristelig, folkelig og politisk Art, gled Aaret efter, at de to var kommen, en lille beskeden Seminarist, en fornem Skikkelse med et paa en Gang vindende og tilknappet Væsen. Det var *Carl Julius Løvstrøm*, som i 1868 kaldedes til Andenlærer i Gimlinge, og hvis Gerning ikke blot har sat dybe Spor, men ogsaa det synlige Minde i hans smukke Stiftelse. Lærer Mørch har faaet megen Ros for sin udmærkede Undervisning, men en Del af denne Ros tilkommer rettelig Løvstrøm, og jeg føler Trang til i Taknem-

lighed at bevare denne Læreroriginal og mærkelige Personligheds Minde ved en Omtale i Amtets historiske Aarbog.

Løvstrøms Forældre var Drejermester Løvstrøm og Hustru, Vordingborg, og i sine Forældres Hjem, hvor han fødtes 4. Juli 1845, tilbragte han sine Barndomsaar og tidligste Ungdom indtil Seminarie-tiden. Han tog Lærereksamen fra Jonstrup i 1866 og var derefter en Tid Huslærer paa Bregentved. Her sluttede han Venskab med det barnløse Ægtepar, Overgartner Olsen og Hustru, for hvem han blev som en Søn, og det inderlige Baand imellem dem kunde kun Døden bryde.

I Gimlinge Skole blev Løvstrøm meget hurtigt en Mand af Vaner. En endnu levende Elev, nu boende i „Løvstrøms Minde“, og som gik i de smaa Klasser da Løvstrøm kom, fortæller om, hvorledes Skoledagen forløb, og det er en Beskrivelse, som falder fuldstændig sammen med Minderne fra min egen Skoletid, Minder, hvori jeg stadig synes at finde Genklang fra Bjørnsons herlige Skildring af Skolemester Baard i „En glad Gut“. De er begge Pebersvende, de elsker begge Børnene, de buldrer begge op og skænder, men Barnet, der har faaet Skænd eller maaske en varm Lussing, er lykkelig ved at faa Lov til at stikke sin lille Haand ind i Skolelærerens og gaa ved hans Side henad Byens Gade, medens de begge i deres Samtale er Børn. Og han minder om Baard ogsaa i dette, at han aldrig slap sine Elever. De vedblev at være hans Børn, selv om han ved Konfirmationsalderen stillede den Fordring, at nu skulde de give og modtage „De“,

naar han talte med dem. Hidtil havde de sagt „Du“, fordi han kom Børnene nærmere derved.

Men det var ikke Udtryk for Folkelighed eller Higen efter at gøre sig lige med sine Medmennesker. Trods al sin Venlighed og Beskedenhed og sin Talen om smaat og stort med smaa og store var han en tilknapet Herre. Han ruttede ikke med sin Fortrolighed.

Men tilbage til Skolen.

Om Morgenen, naar Børnene fra alle Sider af Sognet, der den Gang kun havde en Skole, samlede paa Legepladsen, vidste de sig aldrig sikre, for Løvstrøm, der havde gaaet sin Morgentur — ud i Modvind, hjem i Medvind — var i Brændehuset, og derfra gik Bud til Legepladsen efter Peder og Hans, Maren og Marie, at de skulde komme i Brændehuset, som Regel to ad Gangen. Det var ikke frit for, at man fik lidt Hjertebanken, naar Budet kom. Nu gjaldt det om, at man kunde den lille Tabel, enten det nu var „Lægsammel“, „Trækfra“, „Gangerne“ eller „I-erne“. For Løvstrøm satte en Ære i, at ingen Elev gik ud fra hans Klasser, før han kunde sin Tabel paa Fingrene, og det var sikkert en meget sjælden Undtagelse, naar en kom i 3. Klasse uden at være i Besiddelse af denne nødvendige Færdighed, som nu en Gang ikke kan læres ved en Lærers Fortælling, om han saa er aldrig saa god en Fortæller. Det er vist et Stykke Lærdom, som al Tid, hvordan end Synspunkterne skifter, bliver Lektierterperi. Det forstod Løvstrøm tilfulde, og for at dette Terperi, der stod saa godt til Savens Hvinen i Bøgeknuderne, ikke skulde tage for meget af Skoletiden, maatte ogsaa Fritiden tages i Betragtning.

De øvrige Børn er samlede paa Legepladsen eller maaske gaaet ind i Skolen hos Lærer Mørch til Morgenandagt og Sang sammen med de store Børn. Løvstrøm kommer op fra Brændehuset, og staaende paa Dørtærskelen ud mod Skolepladsen klapper han i Hænderne. Det betyder, at nu begynder det.

Snart er hele Flokken af Smaapiger og Smaadrenge samlede paa Bænkene langs de lange Tilmandsborde i den hvidkalkede Skolestue. Paa Kathederet staar et lille Kogeapparat med en Kasserolle Mælk, og ved Siden et Par tykke Stykker Rugbrød. Ved Kathederet staar en lang Række Støvler og venter paa deres Morgenomgang. Inde i Kathederet staar Musefælden, og det hører til de store Dage, naar der er Mus i den. Det bryder Dagens Program, men er meget fornøjeligt.

Løvstrøm tænder Apparatet, omspænder sig med et stort blaat Forklæde, sætter Blanksværten frem paa det forreste Bord, faar en Støvle paa den ene Arm og en Skobørste i den modsatte Haand. Saa begynder Religionsundervisningen og Støvlepudsningsen, begge Dele med samme Grundighed.

Det er en mere ejendommelig end før Gennemgang af Bibelhistorien og Luthers lille Katekismus. Den sidste tages ganske vist meget bogstaveligt. En efter en maa Børnene rejse sig op, og med den lukkede Bogs Ryg mod Bordet, et Par Fingre inde ved Lektien, brækkende paa Bogen og rokkende i Takt til Ordene kommer det i enstonet Rækkefølge: „Det fjerde Bud du skal ære din Fader og din Moder hvad er det Svar“. Det hele tages med, og Løvstrøm smiler blidt, naar et Barn kan sin Lektie, men rynker Brynene, naar det modsatte er Tilfældet, og

sætter den uartige eller dovne i Skammekrogen ved Kakkelovnen, hvor den lille Fyr med sin spidse Griffel, hyppigt spidset ved Løvstrøms Hjælp, af bar Befippelse staar og borer runde Huller i den hvide Væg.

Bibelhistorien indøves paa den Maade, at Løvstrøm siger omtrent, hvad der skal siges, f. Eks.:

„Saa drog Jacob med hele sin Slægt, ialt halvfjerdsindstyve, til Æ—æ—æ—, naa Børn.“

„gypten“, lyder det i Børnekor.

„Ja, rigtigt, Børn“.

Det var jo ikke saa meget, Børnene fik sagt, men Læreren havde sikret sig deres Opmærksomhed, og naar Løvstrøm talte — mest med Bogens Ord — om de slemme Brødre, der solgte Josef, hændte det, at en Taare trillede ned ad hans Kind og dryppede ned paa en blankpudset Støvle. „Og Moses sagde til Irae—li—li—, kom saa Børn.“

Kor: „litterne“.

Alle var med i hans Undervisning, ganske vist kun med en enkelt Stavelse, men med deres smaa Barnehjerter.

Nu er Lektien omtrent gennemgaaet. Nu staar Støvlerne i en skinnende Række bag Kathederet. En foreløbig Haandvask. Mælken og Rugbrødet nydes. Drikkeskaalen vaskes op. Saa smøger Løvstrøm Skjortæærmerne højt op, og, stadig eksaminerende og fortællende, vasker han Hænder, medens Børnene med Interesse ser Sæben skumme paa Hænder og Arme. Og naar Haandklædet har gjort sin afsluttende Gerning, strækker Løvstrøm alle ti Fingre spredt i Vejret. Jeg kan den Dag i Dag tydelig se ham staa med oprakte Arme og høre ham sige: „Saa Børn, er jere Hænder nu lige saa rene som mine?“

Saa er det Frikvarter, hvis da ikke der har været Mus i Fælden. For i saa Fald skal der ogsaa sys for den.

Saadan formede de første Morgentimer sig allerede i 1868. Allerede da var i vanemæssige Ord og Handlinger fastgroet en Plan, som usvigeligt fulgtes i de 45 Aar, Løvstrøm udøvede sin ejendommelige, men frugtbare Gerning i sit lille Andenlærerkald i Gimlinge Skole. Børn, som gik i Skole hos ham i hans allersidste Læreraar, giver til Punkt og Prikke den samme Beretning, der kunde forøges med mange karakteristiske Træk fra denne Læreroriginals Samliv med og Undervisning af flere Generationers Børn.

Frikvarteret benyttedes til Rengøring i den lille Lejlighed, men ogsaa her forenedes Haandens og Aandens Arbejde. Og det var igen Tabellen — undertiden dog Bibelhistorien — det gjaldt.

Efter Frikvarteret begyndte Skrivning, Regning, Læsning, nogenlunde i ens Rækkefølge hver Dag, men dog ikke efter en saa ufravigelig Plan som Morgentimernes. Der var ikke al Tid helt stille, men Løvstrøm var streng, løb let varm og sørgede for, at der blev bestilt noget. Ingen fik Lov at skulke, og var en uartig, maatte han frem til Afstrafelse i Form af Kindvarmere, først en med højre Haand. Var det en af de større Drengene, og hylede han for højt, fulgte en med venstre Haand til Fyrens højre Kind. „Skaber du dig, faar du dobbelt“. Den Sætning mindes vi alle.

Og vi tav med det, naar vi kom hjem, for i de Tider kunde det ske, at man hjemme fik Tillægsstraf, fordi man i Skolen havde gjort sig ufordelagtigt bemærket.

Sikken en Tyran, vil maaske en og anden i vor Tid udbryde. Gid vedkommende kunde have set, hvordan Løvstrøm blev modtaget, naar han efter Middag vendte tilbage fra Dyrslæge Andersen, hvor han gennem en meget lang Aarrække spiste til Middag. Børnene løb ham glade i Møde og hang om ham, og saadan fulgtes de i glad, barnlig Passiar til Skolen for at fortsætte i Eftermiddagstimerne — selv med Fare for Svie i Kinderne.

Naar Dagens Gerning var endt, trak Løvstrøm sig tilbage til Privatlivet, som ogsaa var stærkt særpræget. Han var i sit daglige Liv gennemført sparsommeligt, og Hovedgrunden hertil var sikkert i hans yngre Aar hans stærke Trang til Udvidelse af sine Kundskaber ved Læsning. En af hans gamle Elever har det store nordiske Konversationsleksikon, Løvstrøm et Aar anskaffede sig for 260 Kr., en meget betydelig Del af en Pengeløn paa ca. 400 Kr.

I de Aar, de politiske Bølger gik højest, fulgte Løvstrøm sin stille Kurs uden politiske Svinkeærinder. Sognet var omtrent ligeligt delt mellem Højre og Venstre, men han blandede sig aldrig i Striden, der tit antog ret drastiske Former, uden dog i nogen høj Grad at skade det personlige gode Forhold mellem politiske Modstandere. Omtrent hver Aften gik han paa Besøg hos Forældrene Sognet over, til smaa og store, til Venstre og Højre, spiste sin Aftensmad hos dem og talte med dem om Dagliglivets Smaating, Sognets Begivenheder og andre Emner. Jeg kan endnu se den lille mørkhaarede Mand med det friske, strenge Ansigt og de store milde Øjne sidde paa sin tilvante Plads ved Aftensbordet og deltage i vort Maaltid. Han spejdede ikke efter

Lækkerier. Et Spejlæg, en Skive Rullepølse, et Stykke Ost og en Kop Te. Mere brød han sig ikke om. Han var en Personificering af Ordet: Mennesket lever ikke af Brød alene. Jeg kan den Dag i Dag høre hans ejendommelige, lidt kvindagtige Stemme, hans fængende Bemærkninger til os Børn og hans højt klingende og hastigtrillende Latter, naar noget morsomt fremtvang hans ikke hyppige Latterudbrud. Og med en Følelse af Ærefrygt mindes jeg det alvorlige og højtidelige Præg over de Samtaler, han, naar Smaatterierne var lagt til Side, førte med mine Forældre, og som jeg ikke den Gang forstod ret meget af. Jeg havde en uklar Fornemmelse af, at de sad og forsøgte at hæve sig ud over Hverdagslivets Grænser, ind i Guds Riges Hemmeligheder eller Menneskelivets dunkleste Mysterier.

Løvstrøm var en Grubler og filosofisk anlagt Natur, og intet kunde saare ham dybere, end hvis nogen overlegent vilde lade haant om Troen paa en Gud og Frelser. Hans Tankeverden bredte sig betydeligt videre end til det, hans Lærergerning krævede. Han var intet Dusinmenneske.

Saadan maatte man ellers bedømme ham, naar man saa ham til Gilde. Han dansede ganske vist ikke og spillede ikke Kort, men stille gled han efter Aftensmaaltidet ind i Konernes Kreds som en kær og yndet Deltager i Drøftelsen ikke blot af betydningsfulde Emner, men af det mindste Bynyt og alle Livets smaa Ting, som om de for ham var det eneste, der var værd at beskæftige sig med.

Med venstre Haand paa Ryggen og højre Haand om Stokken travede den lille ranke Mand i Natte-timerne den tit lange Vej til sin ensomme Ungkarle-

lejlighed, og det hændte, at før han gik i Seng, maatte hans Aand en Stund søge Berigelse ved god Læsning.

Hvorfor blev Manden dog ved at være Andenlærer, og hvorfor giftede han sig aldrig?

Svaret paa det første Spørgsmaal gav han selv saaledes: En Provst sagde en Gang til ham, at da han ikke kunde synge, nyttede det ham intet at søge. Og overfor ganske enkelte føjede han til: „Og jeg syntes ikke, jeg kunde forsvare at byde en Hustru saa fattige Kaar“.

Det er en Antydning — men heller ikke mere — af Svar ogsaa paa det andet Spørgsmaal, hvis fulde Besvarelse vist maatte forme sig som en rørende Fortælling om Sorg, om menneskelig Trofasthed og Karakterstyrke. Ogsaa paa det Felt har Livet haft sin Handel med den mærkelige Mand, som kunde bære det hos sig selv, han ikke fandt bestemt for andre.

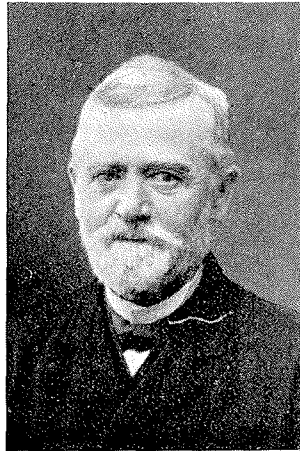
En Dag i 1913 pudsede Løvstrøm for sidste Gang sine Støvler med en Flok lyttende Børn foran sig. Efter 45 Aars tro Tjeneste i sit beskedne Kald tog han Afsked med Gerningen, som under Livets Modgang og Skuffelser var bleven en Part af ham selv. Han havde haft sine Vanskeligheder ved at gro fast. Nu var der Vemod i at bryde op.

Og han tog Afsked med et Sogn, hvis Beboere elskede og agtede ham, og hvis Ve og Vel laa ham paa Sinde. Ved en Festlighed paa Dalmose Kro sagde Beboerne den bortdragende Lærer Tak for vel udført Dagværk, og den først indtegnede Dreng i hans Skole, den 52aarige Tømrer Hans Jepsen, Gimlinge, samt den sidst indtegnede Skolepige, Rigmor Buchwald, Kastagergaard, var indbudte som Hædersgæster tilligemed Løvstrøms Familie.

Tidligere havde Løvstrøm al Tid i Sommerferien søgt paa Besøg hos Familie og Venner, men i de sidste Aar af hans Lærergerning deltog han i Lærernes Fællesudflugter omkring i Europa, og i nogle Aar efter Afskeden vedblev han at deltage i disse Rejser.

Han boede nu i København, men kom dog hver Sommer en Maanedstid paa Besøg i Gimlinge Sogn med Ophold hos Venner i Gimlinge, og de første Dage anvendte han til franske Visitter i Hjemmene, hvilket al Tid resulterede i Indbydelse til et rigtigt Besøg.

En lille hvidskægget og graahaaret Mand med et vaagent Blik, med lidt foroverbøjet Holdning, med venstre Haand paa Ryggen og Stok i højre Haand færdedes hjemmevant paa Veje og Stier. Og naar han kom til Huse var det som en Selvfølge. Han hørte jo til iblandt os. Saadan følte han. Og saadan følte Sognets Beboere, hans gamle Skolebørn.

Carl Julius Løvstrøm.

Der var sket en Forandring. Han var blevet mildere og mere meddelsom. Han fortalte om sine Ferierejser og lo sin kendte, hastigt trillende Latter, naar han fortalte morsomme Smaatræk fra sit lange Liv blandt Børn. Det tilknappede var i nogen Maade forsvundet. Han var mere aaben, og mere regelmæssig glad, og Ansigtet havde faaet mildere

Træk trods Rynkerne. Tankegang og Levevis havde i Gimlinge Sogn, som andre Steder, forandret sig, men han følte sig, trods sit Særpræg, hjemme i den ny Tid og glædede sig med Ungdommen.

Aarene havde ikke taget stærkere paa ham, end at han endnu kunde følge med, ja spadsere fra Hjem til Hjem paa Besøg, „frygtende Gud og følgende Landevejen“.

Efter at have boet i 3 Aar i København flyttede han til sin Fødeby Vordingborg, hvor han først boede hos sine Slægtninge, senere i en Villa, han købte og gav Navnet „Villa Gimlinge“. Herfra fortsattes hans regelmæssige Sommerbesøg i Gimlinge Sogn, hvis Beboere atter festede for ham paa hans 80aarige Fødselsdag.

Det sidste Par Aar svigtede Hukommelsen noget, men fysisk var han stærk, til Baanen var løbet til Ende. Det skete den 10. Maj 1931, da han var omtrent 86 Aar gammel.

Ved Sparsommelighed og lidt Arv var han efterhaanden blevet en ret holden Mand, og ved Aabningen af hans Testamente saas det, at han havde tænkt paa mange gode Institutioner, ligesom han heller ikke havde glemt dem, der havde vist ham Venlighed i hans Alderdom. Og først og fremmest havde han tænkt paa Gimlinge Sogn. Det ofrede han sin Manddoms Gerning, og det efterlod han den smukke Stiftelse.

Bygningen hedder og er „Løvstrøms Minde“. Et mindre synligt, men ikke mindre værdifuldt, Minde satte han sig i de mange Barnesind, han i Tro og Flid var med til at præge.

To Stiftelser i Gimlinge.

25

Adelsmanden Hugo Lützows Minde knyttedes i Gimlinge Sogn til det gamle Hjem, der nu er forsvundet. Sognets trofaste Lærer og Ven gennem en lang Aarrække lod Hjemmet genopstaa i en ny og smuk Skikkelse.